

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

مقایسه هوش هیجانی و رابطه آن با گرایش به اعتیاد در دانش آموزان دختر و پسر

سپیده السادات بنی اشرف^۱

Email: s.baniashraf@gmail.com

کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمانشاه

کیوان کاکابرایی^۲

Email: kakabraee@gmail.com

استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمانشاه

چکیده

پژوهش حاضر به مقایسه هوش هیجانی و رابطه آن با گرایش به اعتیاد در دانش آموزان دختر و پسر پرداخت. هدف این پژوهش مقایسه هوش هیجانی و رابطه آنها با گرایش به اعتیاد در بین دانش آموزان دختر و پسر است. این پژوهش با توجه به هدف، کاربردی، از نظر اجرا مقایسه ای، و در برخی یافته ها همبستگی می باشد. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه دوم در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ بوده، حجم نمونه ۳۸۰ نفر (۱۹۰ نفر دختر و ۱۹۰ نفر پسر) به شیوه تصادفی چند مرحله ای انتخاب شد. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه هوش هیجانی شات و استعداد اعتیاد (APS) بود. در این تحقیق برای تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی (میانگین ها، انحراف معیار و ...) استفاده گردید هم چنین در تحلیل فرضیه ها، از آزمون تحلیل واریانس چند متغیره و همبستگی پیرسون به صورت همزمان استفاده شد. نتایج نشان داد که از نظر هوش هیجانی و مؤلفه های آن (تنظیم هیجان، ارزیابی و بیان هیجان، بهره وری هیجان) در دختران و پسران تفاوت وجود دارد و دختران نمره های بالاتری بدست آوردند. همچنین در مورد رابطه بین هوش هیجانی و مؤلفه های آن و گرایش به اعتیاد رابطه معنا دار بدست آمد.

کلمات کلیدی: هوش هیجانی، گرایش به اعتیاد، دانش آموزان دختر و پسر

^۱ نویسنده مسئول: گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه، کرمانشاه، ایران
^۲ گروه روانشناسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

Abstract

The present study was to compare emotional intelligence and its relationship with the tendency to addiction in girls and boys students.

The purpose of this study is comparing emotional intelligence and its relationship with tendency to addiction in girl and boy students. The research is applied in terms of purpose, comparative in terms of method, and correlational in terms of some findings. Statistical population included all girl and boy students of the upper secondary high school in the academic year of 2014-15. The sample size including 380 students (190 girls and 190 boys) was selected by cluster random sampling. The research tools were Schutte emotional questionnaire and addiction potential scale (APS). Descriptive statistics (average, standard deviation, and ...) was used to analyze the data of this research. Also the hypotheses were analyzed using multivariate analysis of variance and Pearson correlation spontaneously. The results showed that the difference between boys and girls in terms of emotional intelligence and its components (emotional regulation, emotional expression and validation, emotional productivity) was great and girls obtained higher scores. Also, the relationship between emotional intelligence and its components and tendency to addiction was significant.

Key words: emotional intelligence, tendency to addiction, girl and boy students

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

مقدمه

نوجوانی یک مرحله از زندگی است که با تغییرات جسمانی، شناختی، اجتماعی و احساسی مشخص می شود (دی‌کلمنت^۱ و همکاران، ۲۰۰۹). وسنی حساس در ایجاد و گسترش رفتارهای مقابله و پاسخ به نیازهای محیطی است. بسیاری از عوامل تهدید کننده سلامت و رفتارهای پرخطر توسط نوجوانان در همین سن به صورت پیش رونده ای (رفتار پرخطر و پیامدهای منفی آن)، شروع می شوند (آرمسترانگ^۲ و کاستلو^۳، ۲۰۰۲؛ کراسی و همکاران، ۲۰۰۹؛ به نقل از حبیبی و همکاران، ۱۳۹۲). این سن دوره تحول سازگاری روانی است، که برای عملکرد تنها درحال حاضر بلکه در بزرگسالی حائز اهمیت است و زمان پرخطری برای شروع اختلالات اضطرابی، خلقی و مصرف مواد مخدر است (کسلر^۴، ۲۰۰۷؛ به نقل از رسورکشن و همکاران، ۲۰۱۴). مصرف مواد و وابستگی به آن یکی از دلایلی است که منجر به ناتوانی و آسیب خصوصاً در نوجوانان و بزرگسالان جوان می شود (گوره^۵، ۲۰۱۱؛ به نقل از هینز و گوبالی^۶، ۲۰۱۵) و یکی از مهمترین چالشها و مشکلات سلامت عمومی و روانی اجتماعی است که مشکلات فردی، اجتماعی، بهداشتی و اقتصادی بسیاری بر جوامع درگیر تحمیل می کند، که در کشور ایران به دلیل وجود بافت جوان جمعیتی، این موضوع پیچیدگی خاص خود را یافته است (مامی و همکاران، ۱۳۹۱). طبق آمار ستاد مبارزه با مواد مخدر حدود ۴۵ درصد مصرف کنندگان زیر ۲۹ سال دارند (پورتال ستاد مبارزه با مواد مخدر، ۱۳۹۳). سوء مصرف مواد نتیجه ترکیبی از عوامل گوناگون است که بعضی از این عوامل (عوامل خطر آفرین) موجب افزایش خطر و برخی دیگر (عوامل محافظت کننده) موجب کاهش مصرف مواد می شوند (برجاس، ۱۳۹۱)، البته مشکل بر سر این مسأله نیست که عامل خطر ساز تحریک افراد در انجام رفتار انحرافی چیست، بلکه مسأله آن است که منابع درونی کنترل رفتار تا چه حد توان مقابله با محرکهای بیرونی را دارد (ویلسون^۷، ۱۹۹۷؛ به نقل از حبیبی و همکاران، ۱۳۹۲). یکی از عواملی که در این زمینه مطرح است هوش هیجانی^۸ است. هوش هیجانی از عوامل ارتقای سلامت عمومی و پیش گیری از اختلالات روانی می باشد و عبارت از توانایی درک، مدیریت، و استدلال در مورد احساسات و استفاده از این اطلاعات برای هدایت تفکر و رفتار انطباقی است (کان^۹ و همکاران، ۲۰۱۶)، و در واقع نشان دهنده مجموعه ای از تواناییها و گرایشها در مورد درک، مدیریت و بکارگیری احساسات در خود و دیگران است (چرنیس^{۱۰}، ۲۰۱۰؛ متئو ستال^{۱۱}، ۲۰۰۲ و ۲۰۰۴؛ مای، ۱۹۹۶؛ پتریدز و فورنهام^{۱۲}، ۲۰۰۳؛ به نقل از جف^{۱۳} و همکاران، ۲۰۱۵). در افرادی با هوش هیجانی بالا، حل کردن مشکلات هیجانی احتمالاً نیازمند تلاش شناختی کمتری است. این افراد با دیگران ارتباط مؤثر دارند، تمایل کمتری به مشکلات رفتاری دارند و از خود تخریبی و رفتارهای منفی مانند سیگار کشیدن، نوشیدن افراطی الکل و مصرف مواد یا بر خورد خشونت آمیز با دیگران اجتناب دارند (مایر^{۱۴} و همکاران، ۲۰۰۴). بالعکس هوش هیجانی پایین در اختلالات ضد اجتماعی دخیل است (علی آموریم و چامورو پرموزیک^{۱۵}، ۲۰۰۹؛ ویسر^{۱۶} و همکاران، ۲۰۱۰؛ به نقل از میدلتون^{۱۷} و همکاران، ۲۰۱۵). افرادی که توانایی تنظیم هیجانات را ندارند به احتمال زیاد تحت تاثیر عوامل محیطی قرار خواهند گرفت و محیط نیز آنها را دچار آسیب خواهند نمود (درکسن^{۱۸} و همکاران، ۲۰۰۲؛ نریمانی و حبیبی، ۲۰۱۱؛ به نقل از قنبری طلب و همکاران، ۱۳۹۲). هوش هیجانی پایین پیش بینی کننده قابل توجهی برای مشکلات مربوط به مصرف الکل و مواد است (ریلی و شوت^{۱۹}، ۲۰۰۳) و بآن ارتباط دارد (براکت^{۲۰}، ۲۰۰۴؛ به نقل از هنسن^{۲۱} و همکاران،

¹ DiClemente

² Armstrong

³ Costello

⁴ Kessler

⁵ Gore

⁶ Heinz & Guebaly

⁷ Wilson

⁸ Emotional intelligence

⁹ Kahn

¹⁰ Cherniss

¹¹ Matthewsetal

¹² Petrides & Furnham

¹³ Jaffe

¹⁴ Mayer

¹⁵ Amorim, & Chamorro-Premuzic

¹⁶ Visser

¹⁷ Middleton

¹⁸ Derksen

¹⁹ Riley & Schutte

²⁰ Brackett

²¹ Hansen

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

۲۰۰۹). نتایج پژوهش سیاروچی وهمکاران در زمینه هوش هیجانی در زندگی روزمره حاکی از آن است که حدود نیمی از معنادان به مواد مخدر و الکل، هوش هیجانی پایینی دارند. (سیاروچی وهمکاران، ۱۳۸۳). هوش هیجانی می تواند در طول زمان آموخته شود و افزایش یابد (کاتیال و آواستی^۱، ۲۰۰۵)، با افزایش صلاحیت اجتماعی و هیجانی به جلوگیری از رفتارهای پرخطر مانند مصرف مواد و خشونت کمک می شود (گرین برگ^۲، ویلسون^۳ و همکاران، ۲۰۰۱؛ به نقل از بار- آن^۴ و همکاران، ۲۰۰۷).

اعتیاد یکی از مهمترین چالشهای پیش روی جوامع امروزی است که با توجه به آمار، سن شروع اعتیاد، وجود تفاوت های جنسیتی در این زمینه و گستردگی مشکلات توأم با آن خصوصاً در میان نسل جوان و نوجوان پیشگیری از این معضل مستلزم شناسایی عوامل مرتبط از جمله عوامل روانشناختی است. در راستای این موضوع، پژوهش حاضر سعی در برداشتن گامی بدین جهت خواهد بود. بنابراین این پژوهش از لحاظ نظری در افزایش اطلاعات در این زمینه و تدوین نظریه های پیشگیری کمک کننده خواهد بود.

نریمانی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان اثر بخشی آموزش هوش هیجانی در پیش گیری از گرایش دانش آموزان به سوء استفاده از مواد به این نتیجه رسیدند که آموزش هوش هیجانی اثر بخشی معنا دار دارد و هوش هیجانی و ارتقاء آن می تواند در پیشگیری از گرایش افراد به سوء استفاده از مواد تأثیر گذار باشد. کرمی راد و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان اثر بخشی آموزش هوش هیجانی بر آمادگی اعتیاد در دانشجویان پسر به این نتیجه رسیدند که آموزش هوش هیجانی باعث کاهش آمادگی اعتیاد دانشجویان پسر گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل شد. در نتیجه از آموزش هوش هیجانی می توان به عنوان مداخله ای مؤثر برای پیشگیری از اعتیاد در مورد افرادی که آمادگی اعتیاد دارند استفاده کرد. قنبری طلب و همکاران (۱۳۹۲) در مطالعه ای دریافتند که بین مؤلفه های درک هیجانی، نظم جویی هیجانی و بکار گیری هیجانی با استعداد اعتیاد رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. مؤلفه های ادراک و نظم جویی هیجانی قدرت پیش بینی استعداد اعتیاد را نشان دادند. حبیبی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی نشان دادند که دانش آموزان مصرف کننده مواد از هوش هیجانی درون فردی و بین فردی پایین تری نسبت به دانش آموزان غیر مصرف کننده مواد برخوردارند. منشتی و مظاهری (۱۳۸۸) نشان دادند که بین اعتیاد و مؤلفه حل مسئله هوش هیجانی رابطه منفی و معنا دار وجود دارد. این یافته حاکی از آن است که افرادی که درگیر سوء مصرف مواد می شوند از توانایی حل مسئله پایینی برخوردارند. خلیلی آذر (۱۳۸۶) در پژوهشی با عنوان مقایسه هوش هیجانی دانش آموزان تیز هوش و عادی و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی نشان داده است که که هوشبهر هیجانی در دختران بیشتر از پسران است. خسرو جردی و خانزاده (۱۳۸۶) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه هوش هیجانی با سلامت عمومی در دانشجویان دانشگاه تربیت معلم سبزوار به این نتیجه رسیدند که پسران از هوش هیجانی بالاتری نسبت به دختران برخوردارند.

دیویس و هامفری^۵ (۲۰۱۲) در پژوهشی دریافتند که هوش هیجانی در افراد به عنوان یک منبع حفاظتی در برابر عوامل استرس زای محیطی عمل می کند و از گرایش افراد به مواد مخدر جلوگیری به عمل می آورد. نادعلینزادو عباس پور (۲۰۱۲) در مطالعه بررسی مقایسه ای هوش هیجانی و گرایش به اعتیاد در بین افراد معتاد و غیر معتاد به این نتیجه رسیدند که تفاوت معنی داری بین دو گروه در اجزای هوش هیجانی وجود دارد. خانمحمدی اتاقسرا (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان هوش هیجانی پایین به عنوان یک پیش بین گرایش به اعتیاد که در بین دو گروه معتاد و غیر معتاد انجام شد به این نتیجه رسید که تفاوت معنی داری بین دو گروه از نظر اجزای هوش هیجانی به خصوص در تنظیم، بیان و ارزیابی احساسات وجود دارد. همایونی (۲۰۱۱) در مقایسه هوش هیجانی در افراد معتاد و غیر معتاد به این نتیجه رسید که تفاوت معنی داری بین دو گروه در اجزای هوش هیجانی وجود دارد. کان و دمتروویچ^۶ (۲۰۱۰) در پژوهشی مشخص کردند، جوانان و نوجوانانی که در تست مقیاس هوش هیجانی چند عاملی نمره بالاتری نسبت به دیگران کسب نموده اند میزان مصرف مواد مخدر، سیگار و مشروبات در آنها بسیار کم می باشد. تحقیقات پارکر^۷ و همکاران، (۲۰۰۸) در زمینه هوش هیجانی و مشکلات دوران نوجوانی نشان داد که سطح پایین هوش هیجانی و ناتوانی مقابله موثر با هیجانها و مدیریت آنها در شروع مصرف مواد نقش دارد. نتایج پژوهش ترینداد و جانسون (۲۰۰۲) در

¹ Katyal, Awasthi

² Greenberg

³ Wilson

⁴ Bar-On

⁵ Davis & Humphrey

⁶ Kun & Demetrovics

⁷ Parker

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

مورد هوش هیجانی و مصرف تنباکو و الکل در نوجوانی نیز نشان داد که بین نمره های بالاتر هوش هیجانی و مصرف کمتر سیگار و الکل در یک گروه از دانش آموزان رابطه معنادار وجود دارد. سیاروچی و همکاران (۲۰۰۱) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که هوش هیجانی زنان بالاتر از مردان است. شوت^۱ و همکاران (۱۹۹۸) در پژوهش خود مشاهده کردند که نمرات هوش هیجانی در زنان بیشتر از مردان بود. تجارب و درک متفاوت از دنیای متوسط زنان و مردان یک واقعیت روانشناسی واجتماعی ثابت شده علمی است (تی سرگوتیس و لوکزاک^۲، ۲۰۱۵). همچنین پژوهشهای مختلف تفاوت هایی را در دختران و پسران در زمینه های هوش هیجانی نشان داده است. در این پژوهش به دنبال این تفاوتها و ارتباط هریک با تمایل و گرایش به اعتیاد هستیم. این پژوهش سعی دارد به این پرسشها پاسخ دهد که آیا دختران و پسران از نظر هوش هیجانی یکسان هستند یا تفاوتهایی بین آنها وجود دارد، و ارتباط آن را با گرایش به اعتیاد تا حدی مشخص نماید و از لحاظ کاربردی در صورت وجود تفاوتهای آشکار در ظرفیت های هوش هیجانی و مشخص ساختن مؤلفه های اصلی که دختران و پسران را از هم متمایز می کند می توان با برنامه ریزی های لازم برای تعدیل کاستی ها از بروز و شیوع مشکلات در آینده جلوگیری کرد. لذا هدف مطالعه حاضر مقایسه هوش هیجانی و رابطه آن با گرایش به اعتیاد در بین دانش آموزان دختر و پسر است. بر همین مبنا فرضیه ها بدین صورت تدوین شد: از لحاظ هوش هیجانی و مؤلفه های آن (ارزیابی و ابراز هیجان، تنظیم و مدیریت هیجان، بهره برداری از هیجان) در بین دختران و پسران تفاوت وجود دارد. بین هوش هیجانی و مؤلفه های آن (ارزیابی و ابراز هیجان، تنظیم و مدیریت هیجان، بهره برداری از هیجان) با گرایش به اعتیاد در دانش آموزان دختر و پسر رابطه وجود دارد.

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه: پژوهش حاضر با توجه به هدف کاربردی و شیوه اجرا علی مقایسه ای است و در برخی از یافته هانیز از روش همبستگی استفاده شده است. جامعه آماری در این پژوهش کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه دوم (دبیرستان) دخترانه و پسرانه شهر کرمانشاه هستند که در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ مشغول به تحصیل بودند، که این تعداد ۳۶۸۹۵ نفر بودند. حجم نمونه با توجه به جدول مورگان ۳۸۰ نفر (۱۹۰ نفر دختر و ۱۹۰ نفر پسر) به روش تصادفی چند مرحله ای انتخاب شد. بدین صورت که شهر به سه قسمت جغرافیایی شمال، مرکز و جنوب تقسیم شد و از هر منطقه جغرافیایی دو مدرسه دخترانه و دو مدرسه پسرانه و از هر مدرسه دو کلاس به صورت تصادفی انتخاب شد و نمونه پژوهشی از بین دانش آموزان داوطلب انتخاب گردید.

ابزار سنجش

پرسشنامه هوش هیجانی شوت: شامل ۳۳ جمله خود توصیفی ۵ گزینه ای با گزینه های (کاملاً مخالفم، تا حدودی مخالفم، نه مخالف نه موافق، تا حدودی موافق و کاملاً موافق) است. و دارای سه خرده مقیاس است که عبارتند از: ارزیابی و ابراز هیجان، تنظیم و مدیریت هیجان و بهره برداری از هیجان

ضریب اعتبار تست با استفاده از روش آلفای کرونباخ توسط سیاروچی و همکاران (۲۰۰۰)، محمدی و خسرو جاوید (۱۳۸۱)، محاسبه و در جدول زیر ارائه شده است:

¹ Schutte

² Tsirigotis & Luczak

جدول شماره ۱				
بهره برداری از هیجان	تنظیم هیجان	ابراز هیجان	کل آزمون	ضریب اعتبار
۰/۵۵	۰/۶۶	۰/۷۶	۰/۸۴	سیاروچی
۰/۵۰	۰/۷۸	۰/۶۷	۰/۸۱	خسروجاوید
			۰/۸۴	محمدی

نمره گذاری تست به این صورت است که گزینه های کاملاً مخالفم ۱، مخالفم ۲، نه مخالف نه موافق ۳، تا حدودی موافق ۴ و کاملاً موافق ۵ نمره داده میشود، البته جمله های ۵، ۲۸ و ۳۳ بصورت معکوس (کاملاً مخالفم ۵، تا کاملاً موافق ۱) نمره داده میشود (پاشا شریفی، ۱۳۸۷). پرسشنامه **APS (استعداد اعتیاد)**: خرده مقیاس **APS** یا مقیاس استعداد اعتیاد، شامل ۳۹ سؤال است. این مقیاس توسط وید و همکاران (۱۹۹۲) ساخته شد. محتوای مقیاس کاملاً ناهمگن است و به نظر نمی رسد که بسیاری از ماده های آن ارتباط مستقیمی با سوء مصرف مواد داشته باشد. بعضی از ماده های آن به برون گرایی، هیجان طلبی و خطر پذیری مربوط هستند. سایر ماده ها به تردیها ی نفس، از خود بیگانگی و نگرشهای بد بینانه نسبت به دیگران مربوط هستند (گراهام^۱ و همکاران ص ۲۰۲ به نقل از مینویی، صالحی، ۱۳۸۲). محمود مینویی و مهدیه صالحی در پژوهشی روایی و پایایی این آزمون را بررسی کرده اند. این آزمون بر روی ۱۰۰۰ نفر از دانش آموزان پسر مقطع متوسطه تهران و ۲۰۰ نفر از داوطلبان ترک اعتیاد که از نظر سنی با دانش آموزان در یک گروه قرار داشتند اجرا شد. با توجه به میزان t به دست آمده از جدول که معرف تفاوت معنی دار بین نمرات نمونه های معتاد و غیر معتاد در خرده مقیاس گرایش به اعتیاد (آلفا=۰/۰۱) است. همچنین با تاکید بر میانگین نمرات نمونه های معتاد که از میانگین نمرات نمونه های غیرمعتاد بالاتر به دست آمده است، می توان ادعا کرد که پرسشنامه مورد استفاده در پژوهش حاضر، در خرده مقیاس گرایش به اعتیاد دارای روایی تفکیکی از نوع ملاک تجربی است. پایایی آزمون با استفاده از روش آلفای کرانباخ (مجموعه خرده مقیاس های **AAS** و **APS** و **MAC. R**) محاسبه شد که برابر با ۰/۵۳۳۸ و از طریق روش دو نیمه کردن برابر با ۰/۵۳۳۲ بود. آزمودنی باید شخصاً آزمون را تکمیل کند و ضمن مطالعه دقیق هر سؤال از دو پاسخ بلی یا خیر، یک مورد را انتخاب کند و در پاسخنامه علامت بزند. پاسخنامه نیز با استفاده از کلید نمره گذاری می شود و مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد (مینویی، صالحی، ۱۳۸۲).

روش تحلیل داده ها

پژوهش حاضر دو طرح همزمان علی مقایسه ای و در برخی داده ها همبستگی است که علاوه بر استفاده از شاخصهای آمار توصیفی (میانگین ها، انحراف استاندارد و...):

- ۱- به منظور مقایسه هوش هیجانی و مولفه های آن (ارزیابی و ابراز هیجان، تنظیم و مدیریت هیجان، بهره برداری از هیجان) بین دختران و پسران از آزمون مانوا (تحلیل واریانس چند متغیره) استفاده شد.
- ۲- به منظور بررسی رابطه بین هوش هیجانی و مؤلفه های آن (ارزیابی و ابراز هیجان، تنظیم و مدیریت هیجان، بهره برداری از هیجان) با گرایش به اعتیاد در دانش آموزان دختر و پسر از همبستگی پیرسون استفاده شد. تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS ۲۰ صورت گرفت.

یافته های توصیفی

آمار توصیفی مرتبط بانمونه در جدول ۲ ارائه شده است:

¹ Graham

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار متغیر هوش هیجانی و مولفه های آن به تفکیک جنسیت

متغیر	جنسیت	میانگین	انحراف معیار
هوش هیجانی	پسر	۷۹/۱۲	۱۰/۴۵
	دختر	۸۵/۹۶	۸/۱۱
ارزیابی و ابراز هیجان	پسر	۲۹/۷۱	۳/۵۹
	دختر	۳۱/۴۵	۲/۵۴
تنظیم و مدیریت هیجان	پسر	۲۲/۴۷	۳/۶۹
	دختر	۲۸/۷۵	۳/۷۴
بهره برداری از هیجان	پسر	۲۵/۲۶	۲/۷۲
	دختر	۲۸/۴۵	۲/۹۸

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می شود، در متغیر هوش هیجانی و مولفه های آن، نمره دختران بهتر از پسران بدست آمده است.

یافته های استنباطی

فرضیه اول) از لحاظ هوش هیجانی و مولفه های آن (ارزیابی و ابراز هیجان، تنظیم و مدیریت هیجان، بهره برداری از هیجان) در بین دختران و پسران تفاوت وجود دارد. به منظور مقایسه هوش هیجانی و مولفه های آن (ارزیابی و ابراز هیجان، تنظیم و مدیریت هیجان، بهره برداری از هیجان) از آزمون مانوا (تحلیل واریانس چند متغیره) استفاده شد که نتایج در جداول زیر آمده است. برای اجرای تحلیل واریانس چند متغیره باید پیش فرض همگنی واریانس هوش هیجانی و خرده مقیاس های هوش هیجانی بررسی شود.

جدول ۳. بررسی همگنی واریانس هوش هیجانی و خرده مقیاس های هوش هیجانی

متغیر	آماره لون	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	P
هوش هیجانی	۱/۱۰۵	۱	۳۷۸	۰/۲۹۴
ارزیابی و ابراز هیجان	۰/۴۸۶	۱	۳۷۸	۰/۴۸۶
تنظیم و مدیریت هیجان	۰/۳۹۱	۱	۳۷۸	۰/۵۳۲
بهره برداری از هیجان	۰/۵۲۸	۱	۳۷۸	۰/۴۶۸

با توجه به جدول ۳ مشاهده می شود که مقادیر آماره لون برای تمام متغیرها کوچک بوده و همچنین مقادیر P بدست آمده برای هر متغیر بزرگتر از سطح خطای ۰/۰۵ می باشد، بنابراین نتیجه می شود تمام متغیرها دارای واریانس همگن می باشند و می توان آزمون تحلیل واریانس چند راهه را بر روی آنان اجرا کرد.

همانطور که در جدول ۴ مشاهده میشود بین هوش هیجانی و خرده مقیاسهای آن بین دختران و پسران تفاوت معنی داری بدست آمده است و با توجه به آمار توصیفی و بررسی میانگین های دو گروه می توان نتیجه گرفت هوش هیجانی و خرده مقیاسهای آن در دختران بیش از پسران بدست آمده است.

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

فرضیه دوم) بین هوش هیجانی و مؤلفه های آن (ارزیابی و ابراز هیجان، تنظیم و مدیریت هیجان، بهره برداری از هیجان) با گرایش به اعتیاد در دانش آموزان دختر و پسر رابطه وجود دارد.

به منظور بررسی رابطه بین هوش هیجانی و مؤلفه های آن (ارزیابی و ابراز هیجان، تنظیم و مدیریت هیجان، بهره برداری از هیجان) با گرایش به اعتیاد در دانش آموزان دختر و پسر از همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج در جدول زیر آمده است :

جدول ۵. ضریب همبستگی پیرسون بین هوش هیجانی و مولفه های آن با گرایش به اعتیاد

گرایش به اعتیاد		
۰/۲۸۰	همبستگی پیرسون	هوش هیجانی
۰/۰۰۰	سطح معنی داری	
۳۸۰	تعداد	
۰/۲۲۰	همبستگی پیرسون	ارزیابی و ابراز هیجان
۰/۰۰۰	سطح معنی داری	
۳۸۰	تعداد	
۰/۲۴۵	همبستگی پیرسون	تنظیم و مدیریت هیجان
۰/۰۰۰	سطح معنی داری	
۳۸۰	تعداد	
۰/۳۱۰	همبستگی پیرسون	بهره برداری از هیجان
۰/۰۰۰	سطح معنی داری	
۳۸۰	تعداد	

همانطور که در جدول ۵ مشاهده می شود بین هوش هیجانی و مؤلفه های آن با گرایش به اعتیاد در دانش آموزان دختر و پسر رابطه معکوس وجود دارد و این رابطه در سطح ۰/۰۱ معنی دار است بنابراین میتوان نتیجه گرفت با افزایش هوش هیجانی و مؤلفه های آن در دانش آموزان، میزان گرایش به اعتیاد کاهش یافته است و بالعکس.

بحث و نتیجه گیری: پس از بررسی پیش فرض همگنی واریانس هوش هیجانی و خرده مقیاس های آن، برای مقایسه هوش هیجانی و مؤلفه های آن (ارزیابی و ابراز هیجان، تنظیم و مدیریت هیجان، بهره برداری از هیجان) در بین دختران و پسران از آزمون مانوا (تحلیل واریانس چند متغیره) استفاده شد. نتایج نشان داد که هوش هیجانی دختران به طور کلی و مؤلفه های ارزیابی و ابراز هیجان، تنظیم و مدیریت هیجان و بهره برداری از هیجان در دختران بیش از پسران است.

جدول ۴. تحلیل واریانس چند متغیره برای آزمون معناداری تفاوت هوش هیجانی و مولفه های هیجانی بین دختران و پسران

آزمون	ارزش	F	درجه آزادی	سطح معنی داری	اندازه اثر
هوش هیجانی	۰/۱۳۶	۷/۷	۴	۰/۰۱	۰/۱۳۶
و	۰/۱۸۶۴	۷/۷	۴	۰/۰۱	۰/۱۳۶
مؤلفه های آن	۰/۱۵۸	۷/۷	۴	۰/۰۱	۰/۱۳۶

این یافته ها همسو با مطالعات کاتپال و آواستی (۲۰۰۵)، مایر^۱ و همکاران (۲۰۰۸)، هارود و اسپر^۲ (۲۰۰۵)، ماندل و فروانی^۳ (۲۰۰۳)، مایر، کاروسو و سالووی (۲۰۰۰)، نصیر و مسرور^۴ (۲۰۱۰)، پترایدز و فورنهام^۵ (۲۰۰۰)، سیاروچی و همکاران، (۲۰۰۱)، شوت و همکاران (۱۹۹۸)، ملایی و همکاران (۱۳۹۰)، خلیلی آذر (۱۳۸۶)، خسروجردی و خانزاده (۱۳۸۶) است، در تبیین این نتایج می توان گفت، هوش هیجانی، مهارت های بین فردی و درون فردی زیادی را در بر می گیرد (کاتپال و آواستی، ۲۰۰۵). این مهارت شناختی، انسان را در سازگاری با شرایط محیط زندگی، کنترل استرس ها و در نهایت زندگی مؤثرتر یاری میدهد (مایر و همکاران، ۲۰۰۸). مطالعات نشان داده است که توانایی ابراز هیجان و همدلی در زنان بیشتر از مردان است و همچنین در روابط بین فردی میزان توجه ایشان به هیجانات افراد دیگر بیشتر است. در برخی مطالعات مشخص شده است که هوش هیجانی زنان بیشتر از مردان است (هارود و اسپر، ۲۰۰۵؛ ماندل و فروانی، ۲۰۰۳؛ مایر و همکاران، ۲۰۰۰). و برخی پژوهشها بر عدم اختلاف هوش هیجانی دختران و پسران دلالت دارند (پترایدز و فورنهام، ۲۰۰۰؛ نصیر و مسرور، ۲۰۱۰). در متون مشهور بیشتر به وجود تفاوت جنسیتی از نظر هوش هیجانی اشاره می شود و غالباً زنان و دختران را دارای هوش هیجانی بالاتر می دانند (ملایی و همکاران ۱۳۹۰). مردانی که هوش هیجانی بالایی دارند، از نظر اجتماعی، باوقار، خوش برخورد و بشاش هستند و در مقابل افکار نگران کننده و ترس آور مقاومت می کنند. آنها در زمینه خدمت به مردم یا حل مشکلات، قبول مسئولیت و برخورداری از دیدگاه اخلاقی، ظرفیتی قابل توجه دارند، در روابط خود با دیگران شفیق و دلسوزند، زندگی عاطفی آنان غنی و درخور است، آنان با خود، دیگران و اجتماعی که در آن زندگی می کنند، راحتند. در مقابل زنان دارای هوش هیجانی بالا، تمایل دارند ابراز وجود کنند و احساسات خود را به طور مستقیم بیان می کنند و درباره خودشان احساس مثبتی دارند، زندگی برای آنان با معنا است. همانند مردان، خوش رو و اجتماعی هستند و احساسات خود را به طور مقتضی بیان میکنند، خود را به خوبی با فشارهای عصبی سازگار می کنند، وقار اجتماعی شان به آنان این امکان را می دهد تا به آسانی با افراد جدید روبه رو شوند، با خودشان به قدر کافی راحت هستند تا آنکه بتوانند سرزنده و شوخ، خود انگیخته و در مقابل تجارب عاطفی پذیرا باشند (گلمن^۶، ۲۰۰۶).

به منظور بررسی رابطه بین هوش هیجانی و مؤلفه های آن (ارزیابی و ابراز هیجان، تنظیم و مدیریت هیجان، بهره برداری از هیجان) با گرایش به اعتیاد در دانش آموزان دختر و پسر از همبستگی پیرسون استفاده شد. یافته ها نشان داد که بین هوش هیجانی و مؤلفه های آن (ارزیابی و ابراز هیجان، تنظیم و مدیریت هیجان، بهره برداری از هیجان) با گرایش به اعتیاد در دانش آموزان دختر و پسر رابطه وجود دارد. این یافته همسو با مطالعات ترینداد و جانسون (۲۰۰۲)، پارکر، تیلور، استابروک، شل وود (۲۰۰۸)، باران^۷ (۲۰۰۵)، پارکر (۲۰۰۶)، کان و دمتر و ویچ (۲۰۱۰)، دیویس و هامفری (۲۰۱۲)، حبیبی و همکاران (۱۳۹۱) (در ارزیابی و ابراز هیجان)، همایونی (۲۰۱۱)، خانمحمدی اتاقسرا (۲۰۱۱)، نریمانی، عیوضی و ابوالقاسمی (۱۳۹۳)، کرمی راد، زرگر و مهرابی زاده هنرمند (۱۳۹۲)، منشی و مظاهری (۱۳۸۸) (در بهره برداری از هیجان) می باشد. در تبیین این نتایج می توان گفت، هنگامی که فرد برای مصرف مواد مخدر تحت فشار گروه همسالان قرار می گیرد، عدم تسلیم در برابر فشار همسالان به عنوان یکی از مولفه های هوش هیجانی، خطر پذیرش و مصرف مواد مخدر را کاهش می دهد. توانایی کنترل و مدیریت هیجانات باعث می شود تا افراد در موقعیت های مشکل آفرین (از جمله پیشنهاد به مصرف مواد مخدر) از راهبردهای مقابله ای مؤثر استفاده کنند (وزیربان ۱۳۸۷؛ به نقل از قنبری طلب و همکاران، ۱۳۹۲). افرادی که در کنترل مهارت های هیجانی خود ناتوان هستند به احتمال زیاد به مصرف مواد اعتیاد آور روی می آورند. همچنین افرادی که تنوع طلب و تحرک جو می باشند بیشتر به دنبال این مواد می روند. افراد معتاد در شناسایی هیجانات خود و دیگران دچار مشکلاتی هستند که باعث می شود در برقراری ارتباط عاطفی مثبت، سازنده و هدایتگر با دیگران دچار ناهنجاری هایی شوند که خود عامل گرایش آنها به مواد مخدر می باشد (پارکر، ۲۰۰۶؛ به نقل از قنبری طلب

¹ Roberts & Barsade

² Harrod, Scheer

³ Mandell, Pherwani

⁴ Nasir & Masrur

⁵ Petrides & Furnham

⁶ Goleman

⁷ Baron

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

وهمکاران، ۱۳۹۲). هوش هیجانی و مهارت های وابسته به آن در طی زمان رشد می کنند و در گذر زندگی تغییر می یابند. همچنین می توان با آموزش و برنامه های اصلاحی آنها را در روند رشد تسریع داد (باران، ۲۰۰۵).

افرادی که در کنترل مهارت های هیجانی خود ناتوان هستند به احتمال زیاد به مصرف مواد اعتیاد آور روی می آورند. همچنین افرادی که تنوع طلب و تحرک جو می باشند بیشتر به دنبال این مواد می روند. افراد معتاد در شناسایی هیجانات خود و دیگران دچار مشکلاتی هستند که باعث می شود در برقراری ارتباط عاطفی مثبت، سازنده و هدایتگر با دیگران دچار ناهنجاری هایی شوند که خود عامل گرایش آنها به مواد مخدر می باشد (پارکر، ۲۰۰۶، به نقل از قنبری طلب و همکاران، ۱۳۹۲).

با توجه به اینکه این پژوهش در کرمانشاه صورت گرفته است لذا در تعمیم نتایج حاصل از این پژوهش به مناطق دیگر باید احتیاط نمود. به دلیل جمعیت بالای نوجوانان و اهمیت موضوع اعتیاد پیشنهاد می شود که عوامل دیگر تاثیر گذار بر گرایش به سوء مصرف مواد همچون کمالگرایی منفی، ادراک رفتار والدین، سبک های فرزند پروری، و ... نیز بررسی گردند و نتایج با این پژوهش مقایسه گردند. همچنین این پژوهش در رده های سنی بالاتر و در بین دانشجویان صورت گیرد و نتایج با این پژوهش مقایسه گردد. با توجه به رابطه هوش هیجانی دانش آموزان با گرایش به اعتیاد، پیشنهاد می شود با دعوت از اولیای دانش آموزان، کارگاه هایی جهت روشن کردن موضوع هوش هیجانی و اهمیت والدین نسبت به آن و بالابردن اطلاعات فرزندان از نظر گرایش به مصرف مواد، تشکیل شود. همچنین برای افزایش آگاهی و بهبود نگرش در نوجوانان و جوانان آموزش هایی در این زمینه توسط سازمان های آموزشی اجرا شود و آموزش هوش هیجانی از سنین پایین در نظام آموزشی قرار گیرد. از دیگر سو انجام پژوهش های مشابه، راهی برای ارائه پیشنهادهایی برای پیشگیری از این معضل در هر دو جنس خواهد بود.

منابع

- برجاس، فرحناز. (۱۳۹۱). *اعتیاد به مواد مخدر و علل آن*. تهران: اطلاعات، دفتر تحقیقات و آموزش ستاد مبارزه با مواد مخدر
- پاشا شریفی، حسن، حسینی، نرگس، احقر، قدسی، اکبری، ابوالقاسم، شریفی، نسترن، (۱۳۸۷). *پرسشنامه های پژوهشی در زمینه روانشناسی، مشاوره، علوم تربیتی و جامعه شناسی*. تهران: سخن.
- حبیبی، مجتبی، بشارت، محمدعلی، بهرامی احسان، هادی، رستمی، رضا، فرر- ردر، لورا. (۱۳۹۱). *پیش بینی مصرف مواد در نوجوانان بر اساس شاخصهای خطر ساز و محافظت کننده پیشگیری فردی، خانوادگی، همسالان و محل سکونت دانش آموزان مصرف کننده مواد*، *مجله روانشناسی بالینی*، ۴ (۱) پیاپی ۱۳، ۴۳-۵۴
- خسرو جردی، راضیه، خانزاده، علی. (۱۳۸۶). *بررسی رابطه هوش هیجانی با سلامت عمومی در دانشجویان دانشگاه تربیت معلم سبزوار*، *مجله دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزوار*، ۱۴ (۲)، ۱۱۶-۱۱۰
- خلیلی آذر، هاید. (۱۳۸۶). *مقایسه هوش هیجانی دانش آموزان تیز هوش و عادی و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی*. *دانش و پژوهش در علوم تربیتی*، ۴ (۱۴)، ۱۲۴-۱۰۷
- ستاد مبارزه با مواد مخدر. (۱۳۹۳). *تأهل ۶۳ درصد معتادان و افزایش ۴ برابری آمار اعتیاد در زنان طی ۱۰ سال گذشته*، ستاد مبارزه با مواد مخدر

www.dchq.ir/index.php?option=com_content&view=article&id=2215:63-4-11&catid=364&Itemid=5331

سیاروچی، ژوزف، فورگاس، ژوزف، مایر، جان. (۲۰۰۳). *هوش عاطفی در زندگی روزمره*. نوری امام زاده ای، اصغر، نصیری، حبیب الله. اصفهان: نوشته

قنبری طلب، محمد، قنبری، علی، طهماسبی کهیانی، فاطمه، نادری لرد جانی، مریم. (۱۳۹۲). *رابطه هوش هیجانی با استعداد اعتیاد دانش آموزان پسر دوره پیش دانشگاهی شهرستان شهر کرد*، *مجله دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد* ۱۵ (۳)، ۳۹-۳۳

کریمی راد، بهنام، زرگر، یدالله، مهرابی زاده هنرمند، مهناز. (۱۳۹۲). *اثر بخشی آموزش هوش هیجانی بر آمادگی اعتیاد در دانشجویان پسر*، *مجله روان شناسی اجتماعی*، ۱ (۲۹)، ۴۳-۳۳

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

- مامی، شهرام، احدی، حسن، نادری، فرح، عنایتی، میرصلاح الدین، مظاهری، محمدمهدی. (۱۳۹۱). پیش بینی مدل گرایش به اعتیاد دانش آموزان متوسطه شهر ایلام بر اساس عوامل شخصیتی (NEO) و متغیر میانجی سلامت روان، *مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ایلام*، ۲۱(۶)، ۲۴۸-۲۵۶
- ملایی، عین الله، آسایش، حمید، تقوی کیش، بهزاد، قربانی، مصطفی. (۱۳۹۰). تفاوت جنسیتی و هوش هیجانی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان، *مجله علمی دانشکده پرستاری و مامایی بویه گرگان* ۸(۲)، ۳۰-۳۴
- منشی، غلامرضا، مظاهری، محمدمهدی. (۱۳۸۸). الگوی پیش بینی وابستگی به مواد بر اساس مؤلفه های هوش هیجانی. *تحقیقات روانشناختی* ۳(۳)، ۴۵-۵۰
- مینوئی، محمود، صالحی، مهدیه. (۱۳۸۲). بررسی عملی بودن، اعتبار، روایی و هنجاریابی آزمون های APS، AAS، و MAC-R به منظور شناسایی افراد در معرض و مستعد سوء مصرف مواد در بین دانش آموزان پسر مقطع متوسطه شهر تهران. *فصلنامه علمی-پژوهشی اعتیادپژوهی* ۱(۳): ۷۷-۱۰۸
- نریمانی، محمد، عیوضی، نسرین، ابوالقاسمی، عباس. (۱۳۹۳). اثر بخشی آموزش هوش هیجانی در پیش گیری از گرایش دانش آموزان به سوء استفاده از مواد، *فصلنامه اعتیاد پژوهی* ۸(۳۰)، ۹-۱۹

Baron R. (2005). The baron model of emotional- social intelligence, from consortium for research on

emotional intelligence in organizations. 2nd ed. Toronto: Multihealth System.

Bar-On, R., Maree, J.G., Elias, M.J. (Eds.), (2007). *Educating people to be emotionally intelligent*. Westport, CT: Praeger, chapter 4, p51

Ciarrochi, J., Chan, A. Y., Bajgar, J. (2001). Measuring emotional intelligence in adolescents. *Personality and individual differences*, 31(7), 1105-1119. Goleman, D. (2006). *Emotional Intelligence*. New York: Bantam Book, p45

Davis, S. K., Humphrey, N. (2012). Emotional intelligence as a moderator of stressor- mental health relations

in adolescence: Evidence for specificity, *Personality and Individual Differences*, 52(1): 100-105

Diclemente, Ralph J. Santelli, John S., Crosby, Richard A. (2009). *Adolescent health: understanding and*

preventing risk behaviors. San Francisco: Jossey- Bass, Chapter 3, p32

Harrod NR, Scheer SD. (2005). An Explanation of Adolescent Emotional Intelligence in Relation to Demographic

Characteristics. *Adolescence*; 40(159): 503-12

Hansen, K., Lloyd, J., & Stough, C. (2009). Emotional intelligence and clinical disorders. In *Assessing emotional intelligence*. 219-237

Heinz, A., el-Guebaly, N. (2015). Basic Sciences and Clinical Foundations: An Introduction In *Textbook of*

Addiction Treatment: International Perspectives: Springer: 3-8

Homayouni, A. (2011). Comparison investigation of emotional intelligence in addicted and nonaddicted people, Abstracts of the 19th European Congress of Psychiatry, *European Psychiatry*, 26(1), P 53

Jaffe, A. E., Simonet, D. V., Tett, R. P., Swopes, R. M., & Davis, J. L. (2015). Multidimensional Trait

Emotional Intelligence and Aggressive Tendencies in Male Offenders of Domestic Violence. *Journal of Family Violence*, 30(6), 769-781.

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

Kahn, R. E., Ermer, E., Salovey, P., Kiehl, K. A. (2016). Emotional Intelligence and Callous–Unemotional

Traits in Incarcerated Adolescents. *Child Psychiatry & Human Development*, 1-15.

Katyal S , Awasthi E. (2005). Gender Differences in Emotional Intelligence among Adolescents of Chandigarh. *Journal of Human Ecology* : 17(2): 153-155.

Khanmohammadi Otaghsara, A. (2011). Low emotional intelligence as a predictor of tendency to addiction, Abstracts of the 19th European Congress of Psychiatr, *European Psychiatry*, 26(1):p62

Kun B, Demetrovics Z.(2010). Emotional intelligence and addictions. *Subst Use Misuse*, 45(8): 1131-1160

Mandell B, Pherwani S. (2003). Relationship between emotional Intelligence and Transformational Leadership

Style: A Gender Comparison. *Journal of Business and Psychology*; 17(3): 387-404.

Mayer JD, Caruso DR, Salovey P. (2000). emotional intelligence meets traditional standards for intelligence; *intelligence*, 27: 267-98.

Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2004). TARGET ARTICLES:" Emotional Intelligence: Theory, Findings, and Implications". *Psychological inquiry*, 15(3), 197-215.

Mayer JD, Roberts RD, Barsade SG. (2008). Human Abilities: Emotional Intelligence. *Annual Review Psychology*; 59:507-36.

Middleton, J., Buboltz, W., & Sopon, B. (2015). The relationship between psychological reactance and emotional intelligence. *The Social Science Journal*, 52(4), 542-549.

Nadalinezhad, M, Abbasalipour ,M . (2012). Comparisnal investigation of emotional intelligent and tendency

to addiction between addicted and nonaddicted people, Abstracts of the 20th European Congress of

Psychiatry, *European Psychiatry*. 27(1), p: 1

Nasir M , Masrur R. (2010). An Exploration of Emotional Intelligence of the Students of IIUI in relation to

Gender, Age and Academic Achievement. *Bulletin of Education and Research*; 32(1): 37-51.

Parker JD. (2006). Relationships with internet misuse, gaming abuse and emotional intelligence. *J Person Indiv Diff*; 21(1): 100-5.

Parker, J. D. Taylor .R. N. Eastabrook. J. M.schell, S.L. & Wood, L. M. (2008). problem gambling in adolescence: Relationships with internet misuse gaming abuse and emotional intelligence. *Personality*

and Individual Differences, 45,174-180

Petrides K , Furnham A. (2000). Gender Differences in Measured and Self- Estimated Trait Emotional Intelligence. *Sex Roles: A Journal of Research.*; 42(5-6): 449-61.

Resurrección, D. M., Salguero, J. M., & Ruiz-Aranda, D. (2014). Emotional intelligence and psychological

maladjustment in adolescence: A systematic review. *Journal of adolescence*, 37(4), 461-472.

Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., & Dornheim, L. (1998).

Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and individual*

differences, 25(2), 167-177.

Psychology and Educational Sciences Law and Social Sciences at the beginning of Third Millennium

Trinidad, D. R., & Johnson, C. A. (2002). The association between emotional intelligence and early adolescent

tobacco and alcohol use. *Personality and Individual Differences*, 32, 95-105

Tsirigotis, K, Luczak, J. (2015). Gender Differentiation of Relationships Between Manifestations of Indirect

Self-Destructiveness and Dimensions of Emotional Intelligence, *Psychiatr Quarterly*: pp 1-14